

Barneombudets Årsrapport 2008

Personalressurser

Ved utgangen av 2007 utgjorde Barneombudets stab 14 personer, inkludert Ombudet. Videre var det deler av året midlertidig ansatt medarbeidere på tiltak via NAV, og en jusstudent som ekstrahjelp på deltid.

Kjønnsfordeling på kontoret ved utgangen av 2008 var henholdsvis 10 kvinner og 4 menn.

I tillegg til Barneombudet, Reidar Hjermann, har personalet i 2008 bestått av:

Knut Haanes (nestleder)
Britt Fredriksen (førstesekretær)
Thomas Wrigglesworth (rådgiver)
Frøydis Heyerdahl (rådgiver)
Sidsel Bjerke Hommersand (kommunikasjonsrådgiver - permisjon)
Kari Jevne (seniorrådgiver – permisjon fra august)
Lillian Juvkam (konsulent)
Wilhelm Berg (økonomi-/personlrådgiver – permisjon fra august)
Eli Ulvestad (økonomi-/personlrådgiver – vikariat fra august)
Kari Stenquist (rådgiver)
Janicke Sæther Olsen (seniorrådgiver)
Anette S. Thorstensen (seniorrådgiver 50%)
Camilla Kayed (rådgiver)
Tone Viljugrein (seniorrådgiver)
Ane Nore (rådgiver - vikar)
Ane Gjerde (rådgiver -vikar)
Andreas Blaauw Hval (rådgiver – vikar)

Personalforvaltning

Barneombudet legger vekt på å utvikle en inkluderende og stimulerende personalpolitikk. Blant annet ønsker vi å legge arbeidet særlig til rette for ansatte med små barn gjennom mulighet for redusert arbeidstid, for eksempel i forbindelse med skolestart.

Det har bare vært to tilsetninger i vikariat ved kontoret i 2008, og det ble lagt vekt på aktivt å forsøke å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Videre var det også et ønske om å utjevne kjønnsbalansen ved kontoret. Det var imidlertid ingen mannlige søkere eller søkere med innvandrerbakgrunn som var egnet til stillingene.

Miljøledelse

Barneombudet har i forbindelse med Grønn stat videreført arbeidet fra tidligere år.

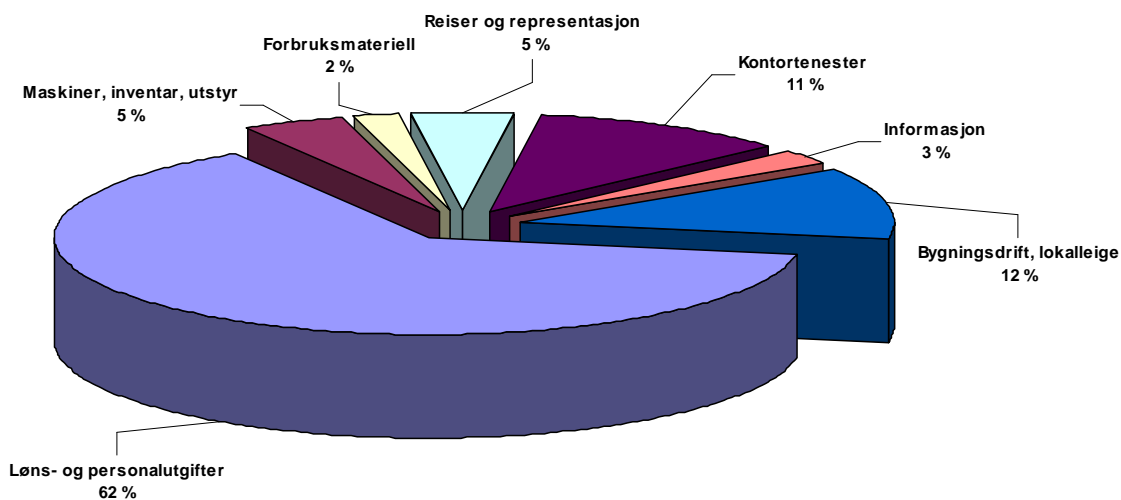
- Strømbesparelse - der hver og en passer på å slukke lys og regulere varmen i størst mulig grad
- Gårdeier, OBOS, arbeider aktivt med prosjekter knyttet til energiøkonomisering.
- Videreført og forsterket fokus på papirforbruk mht utskrift og kopiering.
- Kildesortering med følgende grupperinger: Papp, papir, plastfolie, flasker/kanner, treverk, lysstoffrør/sparepærer, glass-/metallembalasje, EE-avfall (elektrisk og elektronisk), annet miljøskadelig avfall, restavfall.

Regnskap

Regnskap	2006	2007	2008
Lønn- og personalkostnader	5 689 000	5 771 797	6 567 908
Maskiner, inventar, utstyr	161 000	640 791	473 545
Forbruksmaterieill	89 000	181 325	186 389
Reiser, representasjon	640 000	534 503	476 762
Kontortjenester	1 272 000	814 515	1 134 376
Informasjon	281 000	407 134	265 410
Bygningsdrift/lokalleie	1 047 000	1 114 253	1 241 343
Sum	9 179 000	9 464 321	10 345 735

Barneombudet; Rekneskap 2008

Antall skriftlige henvendelser

I 2008 ble det opprettet 2420 nye saker som samlet omfattet 4884 dokumenter. 3245 skriftlige henvendelser kom inn til Ombudet og 1639 svar ble sendt ut.

I tillegg ble det arbeidet videre med uavsluttede saker fra 2006 og 2007. Disse sakene omfattet til sammen 426 dokumenter. Samlet dokumentmasse i 2008 var derfor 5310 mot 4274 i 2007.

Telefonhenvendelser

Antall innkomne samtaler til Barneombudet i 2008 var 7149. I tillegg kan vi stipulere ca 1500 samtaler via mobiltelefon. I tillegg kommer også de telefonene rådgivere tar ut til publikum og som ikke er regnet inn i tallet over

Klar Melding

Stadig flere henvendelser fra barn og unge kommer via e-post, og kontoret har prioritert arbeidet med å besvare disse henvendelse over våre nettsider. Det er utviklet debattsider der barn og unge kan komme med innspill, og disse sidene er svært populære. Det ble samlet svart på 415 henvendelser på våre nettsider. De fleste henvendelsene dreide seg om skole/mobbeproblematikk, familieproblemer/ samlivsbrudd samt psykisk helse. Flere henvendelser dreier seg også om barn og unges rettigheter i samfunnet.

Høringsuttalelser 2008

Barneombudet har i 2008 avgitt 46 hørings svar

- Midlertidig endring i balansekravet - Endret regnskapsføring av merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer
- Tiltredelse til endringsoverenskomst til konvensjon av 6. februar 1931 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål. Forslag til forskrift om gjennomføring
- Endring av garantiforskriften 2007
- Forslag til endringer i barnevernloven
- Forslag til forbud mot medvirkning til fjernspillvirksomhet i form av betalingsformidling for fjernspill uten norsk tillatelse
- Endringer i barnehageloven
- Forslag til "Forskrift om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping"

- Forslag til endring i lov om ordning med lokaler for injeksjon av narkotika (sprøyteromsloven) og forskrift om prøveordning med lokaler for injeksjon av narkotika (sprøyteromsordning)
- Forslag til lov om endringer i pasientskadelova
Dekking av advokatutgifter og forlengta søksmålsfrist
- Forslag om endringer i utvalget av legemidler som omsettes under ordningen med salg av legemidler utenom apotek (LUA)
- Forslag til endringer i passloven (elektronisk lagring av fingeravtrykk mv.)
- Forslag til endringer i lov av 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS-leven) og forskrift av 21. desember 2000 nr. 1365 om Schengen informasjonssystem (SIS-forskriften) om å gi tollmyndighetene direkte tilgang til SIS
- Utkast til forskrift om endring i forskrift 4. januar 1996 nr. 7 om sikkerhet ved leketøy, merking av magnetleketøy
- Høringssvar om rådgivning
- Forslag til endringer i utlendingsforskriften § 10 – forskriftsfesting av krav om lovlig opphold på søknadstidspunktet
- Endring av utlendingsforskriften § 49 - bortfall av bosettingstillatelse
- Arbeidsgrupperapport – gjennomgang av regelverket om vaktvirksomhet
- Forslag til forskrift om pasientskadelovens virkeområde og om tilskuddsplikt for den som yter helsehjelp utenfor den offentlige helsetjenesten
- Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven
- Forslag om å ta nødprevensjon inn i vareutvalget av legemidler som omsettes under ordningen med salg av legemidler utenom apotek (LUA)
- Forslag til endringer i folketrygdloven – Etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp (ikke-sykehusbehandling) i andre EØS-land
- Forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven og forskrift til privatskoleloven – Frukt og grønnsaker
- Bestemmelser om ærekrenkelser i straffeloven 2005
- Invitasjon til høring på forslag til justert læreplan for Kunnskapsløftet – Læreplan i norsk
- Barnelovutvalgets forslag til endringer i barneloven
- Forslag til endringer i forskrift 21. desember 2000 nr. 1378 om leges melding til politiet om unaturlig dødsfall og lignende
- Forslag til endring av helsepersonelloven mv. for å styrke rettsstillingen til barn av pasienter
- Utkast til forskrift om straffegjennomføring med elektronisk kontroll
- Likelønnskommisjonens forslag til tiltak for likelønn mellom kvinner og menn
- Forslag til forskriftsendringer – oppnevning av ny nemnd for behandling av søknader om preimplantasjonsdiagnostikk
- Ny forskrift om lotterivirksomhet om bord på norske skip i ruten mellom norsk og utenlandsk havn

- Pårørende en ressurs -
Veileder om samarbeid med pårørende innen psykiske helsetjenester
- Norsk tilslutning til Luganokonvensjonen 2007 om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker og gjennomføring i norsk rett av konvensjonen
- Forslag til endringer i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting
- NOU 2008:4 "Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling"
- Forslag til Imidlertidig forskrift om kompensasjon for bortfall av inntekter fra gevinsautomater i 2008
- NOU 2008: 1 Kvinner og homofile i trossamfunn
- Politiattest for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige
- Forslag til endringer i barnelova, forskotteringsloven mv. Oppfølging av St.meld. nr. 19 (2006-2007). Evaluering av nytt regelverk for barnebidrag
- Læreplan for religion, livssyn og etikk i grunnskolen
- Forslag om finansiering av basisbevilgningen til de regionale helseforetakene
- Læreplaner for Kunnskapsløftet – Reiseliv og språk
- Forslag til endring i forskrift til Opplæringsloven om fag fra videregående opplæring for elever på ungdomstrinnet
- Programfag til valg og fag fra videregående opplæring
- Forslag om å erstatte rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønning med en ny midlertid folketrygdytelse (arbeidsavklaringspenger) mv.
- Forslag til forskrift for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra utlandet med hjemmel i barnehageloven § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd

Mål for 2008

Barneombudets kontor var preget av et turbulent halvår i starten av 2008, der mye av oppmerksomheten fra omverdenen ble fokusert på ansettelsesprosessen av barneombudet. Til tross for ekstraordinære utfordringer, har kontoret lagt stor vekt på kontinuitet i arbeidet. Enkelte av de prioriterte oppgavene ble derimot blitt lagt noe til side i påvente av utnevning av nytt ombud.

Under følger en gjennomgang av hovedmålene for 2008.

Delmål	Resultatmål
Ivareta barn og unges interesser i samfunnet	Sikre bruk og synliggjøring av Barnekonvensjonen
	Trygghet for barn og unge
	God helse blant barn og unge
	Deltakelse og innflytelse fra barn og unge
	Bidra i internasjonalt barnerettighetsarbeid

1. Sikre bruk og synliggjøring av Barnekonvensjonen

Barnekonvensjonen ble vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989. Den ble ratifisert av Norge 8. januar 1991 og inkorporert i Menneskerettighetsloven i 2003. Vår oppgave er i henhold til Lov om barneombud å følge med i at norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter. I 2008 har vi som mål å videreføre vårt arbeid med å synliggjøre Barnekonvensjonen slik at den kan være et håndgripelig redskap for publikum, skoleelever, myndigheter, samarbeidspartnere og pressen. Vårt ønske er at folk flest skal stå bedre rustet til å bruke konvensjonen på en god og riktig måte.

Gjøre barnekonvensjonen bedre kjent i samfunnet

Barneombudet kontor lanserte nye nettsider august 2008. I den forbindelse har Barneombudet fokusert på å gjøre barnekonvensjonens innhold lett tilgjengelig for publikum. Ett av satsningsområdene har vært å vise til hvordan barnekonvensjonen i større grad kan nyttiggjøres i praksis.

Barneombudets kontor har ved flere anledninger forelest ved ulike høgskoler. Ombudet har gjesteforelest på studieretninger som lærer- og førskolelærerstudiet, barnevernstudiet og helsestudiet. Målet for forelesningene var i stor å knytte barnekonvensjonens budskap opp til studentenes fagfelt og å informere om Barneombudets arbeid.

Barneombudet har videreført prosjektet ”Tryggve på tur” - hvor barnehagebarn og småskoler har fått besøk av Barneombudets maskot. Tryggve har på en indirekte måte introdusert barna for deler av barnekonvensjonen. Her har barn og *deltagelse* vært et sentralt tema.

Rapporteringen til Barnerettskomiteen var i utgangspunktet et prioritert arbeidsområde for Barneombudet i 2008. Rapporteringen ble imidlertid utsatt fra komiteens side fram til våren 2009. Barneombudets kontor har internt startet forarbeidet med selve rapporteringen, men hovedvekten av arbeidet vil skje i løpet av neste halvår.

2. Trygghet for barn og unge

Barneombudet opererer ofte med uttrykket sikkerhetsnett. Barneombudet mener at det må et sikkerhetsnett til for å sikre alle barn en trygg og god oppvekst. Alle som er en del av barnets oppvekst er en del av sikkerhetsnettet. Vi snakker her om familien, barnevern, barnehage, skole, helsestasjon, politi med mer.

I arbeidet for å styrke barnas ”sikkerhetsnett” har Barneombudet fokusert på de yngste barna. Ombudet har det siste året arbeidet med prosjektet ”Barnvern for de minste”. Prosjektet ble avsluttet høsten 2008. utfordringer rundt temaet ble debattert i en kronikk i Dagsavisen med tittel ”Barnevern for de minste” 11. juni 2008.

Ombudets kontor har i det første halvår av 2008 vært i ulike møter med enkeltpersoner, organisasjoner og institusjoner som arbeider for utsatte barns rettigheter. Vi har hatt møter med Foreningen for barnevernsbarn og Fosterhjemforeningen samt representanter fra ulike barnevernsinstitusjoner. Vårt hovedformål var å høste erfaringer slik at vi på en bedre måte kan bidra til å styrke utsatte barns rettigheter når de er under omsorg av det offentlige.

Vold, overgrep og omsorgssvikt

Barneombudet har våren 2008 fulgt med på regjeringens tiltaksplan – *Vendepunktet - vold i nære relasjoner* (2008 – 2011). Det har vært viktig for oss å være i dialog med barn og unge som har erfaringer på dette feltet. Barneombudet har derfor hatt møter med vårt ”ekspertgruppe” av barn og unge som har erfaringer med vold i nære relasjoner. Ekspertgruppens oppgave var å gi voldsutsatte barn en stemme. Gjennom de to årene gruppen har eksistert, har barna gitt Barneombudet mye verdifull kunnskap om hvordan det er å være barn og unge med vold i familien. Gruppen har også kommet med konkrete råd og forslag til tiltak som er rettet mot politimyndigheter og Justisdepartementet. Ekspertgruppen vil fortsette sitt samarbeid med Barneombudet også i 2009

Dødsstedsundersøkelse er et annet tema som vi har arbeidet med i 2008. Barneombudet har over lang tid tatt til orde for å få rutinemessig dødsstedsundersøkelse der barn under 3 år dør en brå og uventet død. Regjeringen foreslo i 2008 å innføre et tilbud om dødsstedsundersøkelser til alle foreldre som opplever at et barn under tre år dør brått og uventet. I Barneombudets

høringsuttalelse beklager Ombudet at ordningen foreløpig baseres på samtykke fra foreldrene. Ombudet er også kritisk til forslag til organisering.

Barneombudet har som kjent utarbeidet en rapport om Alarmtelefon for barn (2007). I handlingsplanen *Vendepunktet* har regjeringen tatt til orde for at det skal opprettes en døgnåpen alarmtelefon for barn og unge som utsettes for vold, overgrep eller omsorgssvikt. Vi har store forventninger til Alarmtelefonen, som har sin planlagte oppstart med et toårig pilotprosjekt for perioden 2008-2009 (Vendepunkt tiltak 1-6 s 7). Mandatet er gitt til Barnvernsvakta i Kristiansand. Barneombudet vil fortsette å følge opp Alarmtelefonen. Vi er opptatt av ressurstilførsel og at markedsføringen blir god nok, slik at Alarmtelefonen skal bli et reelt tilbud hvor barn kan få hjelp.

Som et ledd i prosessen med å avdekke omsorgssvikt og overgrep mot barn, har Barneombudet i år hatt fokus på tannhelsetjenestens rolle og ansvar. Tannhelsetjenesten er en yrkesgruppe som årlig, og med jevne mellomrom, har kontakt med barn i skolepliktig alder. I sin rolle har tannhelsetjenesten unike muligheter til å sende bekymringsmeldinger videre der hvor de mener det er nødvendig. Barneombudet har ved flere anledninger vært bidragsyter ved kurs og konferanser for tannleger og tannpleiere. Vårt fokus her har vært at denne yrkesgruppen i større grad bør ha et tett samarbeid med skolehelsetjenesten, skoleledelsen og barnevern. Ombudets arbeid med tannhelsetjenesten vil fortsette i 2009.

Barneombudet har også arbeidet med problemstillinger knyttet til menneskehandel og tvangsekteskap. Barneombudet har dette året vært i dialog med forskere, fagfolk og enkeltpersoner som med sine ulike innfallsvinkler har vært viktige bidragsytere for Barneombudets videre arbeid. Sommeren 2008 blusset det opp en debatt om manglende integrering av somaliske familier i Norge, knyttet til boken "Se oss" skrevet av en ung somalisk kvinne. På bakgrunn av denne debatten etablerte Barneombudet en ekspertgruppe av norsk-somaliske jenter. Gruppen har gitt Ombudet viktige innspill om det å vokse opp i Norge med somalisk bakgrunn. Ekspertgruppen fortsatte inn i 2009 og vil avsluttes med et innspill fra gruppen til relevante myndigheter. Barneombudet fulgte også opp debatten om bruk av vold i oppdragelsen i etniske minoritetsfamilier med et innlegg i Aftenposten der Ombudet tydeliggjorde behovet for å gi foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn handlingsalternativer til å benytte vold i oppdragelsen.

Barn i samlivsbrudd

Barneombudet har stor pågang fra publikum som er opptatt av barns ulike rettigheter der hvor foreldrene ikke lenger bor sammen. Barneombudet mottar en rekke telefoner fra foreldre, familie og barn vedrørende dette temaet. Det er spesielt mange barn som henvender seg via "Klar melding". Barneombudet har derfor arbeidet aktivt for å gi mest mulig utfyllende innspill til Barnelovsutvalget og vårt arbeid i forkant av høringen til den nye Barneloven. Barneombudet skrev i den forbindelse kronikken "Hva er barnets beste?", og hadde møte med utvalget for å presentere våre innspill.

Barn i utlendingssaker

Våren 2008 var Barneombudet til stede ved åpningen av Eidsvoll omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Ombudet har også besøkt omsorgssenteret etter en tids drift. Kontoret har ellers hatt to besøk på Hvalstad transittmottak for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år. Her har diskusjonen først og fremst omhandlet boforholdene på mottaket, økonomiske forhold og samarbeid med kommunen. Ombudet er bekymret for oppfølgingen av dem over 15 år og har rettet flere skriftlige henvendelser til myndighetene i løpet av året. Barneombudet har også jobbet videre for å få overført omsorgsansvaret for denne gruppen barn fra utlendingsmyndighetene til barnevernet. Ombudet har blant annet vært på høring i Stortinget angående saken.

Barneombudet har de siste årene mottatt en rekke henvendelser om barns rettigheter i forbindelse med avslag på søknad om asyl/opphold. På bakgrunn av henvendelsene skrev Barneombudet i 2008 et brev til Utlendingsnemnda (UNE). Her stiller Ombudet en rekke spørsmål om UNEs praksis i saker som berører barn, blant annet i forhold til barns helsesituasjon, barns omsorgssituasjon i hjemlandet og barns rett til å bli hørt. Barneombudet mottok svar fra UNE i oktober 2008.

Regjeringen har kommet med en rekke tiltak for å stramme inn asylpolitikken. Barneombudet har i høringsuttalelse vært meget kritisk til to av tiltakene som særlig rammer barn.

Barneombudet har også i høringsuttalelse uttalt seg kritisk til at det skal stilles krav om lovlig opphold i Norge på søknadstidspunktet for å kunne få søke familiegjening fra Norge. Ombudets bemerkninger er begrenset til de sakene der barn blir berørt. Bakgrunnen for Barneombudets skepsis er at vi har sett at den praksis som har vært på området har slått svært uheldig ut for en rekke barn.

Barns oppvekst i det moderne samfunn

Barneombudet er deltager i en referansegruppe i regi av Medietilsynet. Referansegruppen har bestått av aktører fra statlige, private og frivillige organisasjoner som alle jobber med barn og teknologi. Gruppen har satt søkelyset på å barns rettigheter i forbindelse med deltagelse og beskyttelse ved bruk av nettet og mobiltelefon.

Barneombudet har også vært i et samarbeidsprosjekt med Datatilsynet. Temaet her er et veiledningshefte i bruk av bilder på nettet. Målgruppen er hovedsakelig ansatte i barnehage, skole og idrettslag. Heftet ble ferdigstil høsten 2008.

Barneombudets kontor har videre deltatt i en referansegruppe vedrørende utforming av en veileder som omhandler bruk av reklame i skolen. Den endelige utformingen av denne veilederen tilfredsstill ikke de kravene Ombudet mener bør stilles til en reklamefri skole, så vi anser ikke dette arbeidet som avsluttet.

Minoritet og urbefolkning

Ombudets kontor har våren 2008 jobbet med, og avsluttet, et prosjekt om samiske barn og deres rettigheter. Prosjektet var et samarbeid mellom barneombudskontorene i Sverige, Finland og Norge. Rapporten heter ”Retten til deltagelse og innflytelse for samiske barn og unge.” Barneombudet har organisert ulike høringer med samiske ungdom og har i tillegg arbeidet for å øke fokuset på oppvekstvilkårene for samiske barn og unge. Ett av temaene har vært samiske lærermidler. Ombudet har deltatt i møter på departementsnivå og i Sametinget for å se nærmere på samiske barn og unges rettigheter til opplæring på eget språk. Vi har også bedt Utdanningsdirektoratet om å klargjøre samiske barns juridiske rettigheter til lærermidler på samisk. Barneombudet har deltatt i en rekke debatter i media om dette temaet og har også engasjert seg i retten til samisk språk i barnehager med spesielt fokus på den samiske barnehagen i Oslo.

Barneombudet deltok i høring i kommunal- og forvaltningskomiteen om den nye stortingsmeldingen om samepolitikken (St. meld nr 28 2007-2008). Innspillene til komiteen ble også oversendt skriftlig til de ansvarlige fagdepartementer (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet).

Barneombudet har også arbeidet aktivt med problemstillingen rom-barn og skole. En delegasjon fra Ombudet reiste på studietur til Sverige for å delta på en av de få konferansene om rom i Norden. Før jul 2008 leverte Ombudet sine innspill til Arbeids- og inkluderingsdepartementet i forbindelse med at departementet utarbeider en handlingsplan for rom.

3. God helse blant barn og unge

Barneombudet skal arbeide for at barn og ungdoms behov, interesser og rettigheter blir ivaretatt på alle samfunnsområder. Barn og unges helse er derfor et viktig saksområde for Barneombudet som over lengre tid har stilt spørsmål ved hvordan barn og ungdom som befolkningsgruppe blir ivaretatt når myndighetene jobber på dette feltet. Dette er et sammenfatter temaområder som omhandler ulike forhold som levevilkår og livsstil. Vårt fokus i 2008 vil i stor grad omfatte lavterskeltilbud rettet inn mot psykisk og somatisk lidelser.

Levekår for barn med funksjonshemning

Barneombudet har i inneværende år vært i møter med Foreningen for funksjonshemmede (FFO) Temaet her har blant annet vært retten til spesialundervisning i skolen. Kontoret har også i denne perioden vært opptatt av å bedre forholdene til døve og tunghørte barn. Vi har i den sammenheng vært med i diskusjoner og deltatt i konferanser hvor utfordringene rundt bruk av coclea-implantat (CI) har vært et sentralt tema. Overfor Helse- og omsorgsdepartementet, uttrykte Barneombudet sin bekymring for oppvekstvilkårene til barn med CI. Vi anmodet departementet om å invitere brukere, fagfolk og ansvarlige etater til et møte om temaet. Departementet imøtekom vår anmodning, og møtet ble avviklet høsten 2008.

Barneombudets kontor har våren 2008 bidratt på ulike seminarer med foredrag om psykisk helse for barn og unge. Opptappingsplanen for psykisk helse har her vært et sentralt tema. Vi har henvendt oss til Helse- og omsorgsdepartementet med forespørsel om hvordan myndighetene vil prioritere arbeidet med barn og unges psykiske helse etter at opptappingsplanen avvikles ved årsskiftet 2008/09. Rett før jul hadde vi et møte med departementet vedrørende situasjonen i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Et annet viktig tema for oss i foredragssammenheng har vært barn og unge som pårørende av psykisk syke.

Sunt arbeidsmiljø i skole og barnehage.

Barneombudet har i 2008 arbeidet videre med skolemiljøalliansen (Norsk forum for bedre innemiljø for barn, Foreldreutvalget i grunnskolen, elevorganisasjonen og Barneombudet) Fokuset har vært rettet mot å sikre barn og unge et godt fysisk miljø i skolen. Barneombudet har i regi av Utdanningsforbundet vært med på og utarbeidet et kartleggingsverktøy for videre bruk av elever, elevråd, foreldre, FAU og rektor på den enkelte skole. Dette verktøyet gir gode råd om hvordan man kan være med på å få frem en detaljert kartlegging av skolemiljøet ved den enkelte skole.

Etter påtrykk fra Barneombudet, sendte Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet ut et brev til alle kommuner og fylkeskommuner som skoleeiere. Målet var å synliggjøre deres ansvar for et godt skolemiljø. Det fremheves i brevet at det er skoleeiers ansvar at skolene har godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Et stort antall av henvendelsene Barneombudet får dreier seg om utfordringer knyttet til skolegang for barn og unge. Både voksne og barn søker råd om hvordan de skal håndtere for eksempel mobbing i skolen. Barneombudet er svært opptatt av å synliggjøre opplæringslovens kapittel 9A. Innholdet, bruken og verdien av denne paragrafen har i flere sammenhenger vært et viktig tema i ulike foredragsammenhenger. Barneombudet har i 2008 ferdigstilt en veileder som gir publikum informasjon om hvordan man skal gå fram for å klage på elevenes skolemiljø. Veilederen ligger på våre nettsider.

Sosiale helseforskjeller

Barneombudet har deltatt i ulike møter vedrørende avslutningsprosessen av Handlingsplanen for fysisk aktivitet 2005-2009. Ansvarshavende for dette prosjektet har vært Helse- og sosialdirektoratet.

Kontoret har hatt møter med ulike aktører som forskere og helsepersonell som arbeider med kjønnslemlestelse. Dette har vært en del av prosessen i å følge opp handlingsplanen om kjønnslemlestelse. Den norsk-somaliske ekspertgruppen som Ombudet etablerte høsten 2008 har også kommet med viktige innspill til Ombudet rundt temaet kjønnslemlestelse. Arbeidet med Ekspertgruppen vil fortsette i 2009 med det mål å gi konkrete anbefalinger til norske myndigheter.

4. Deltagelse og innflytelse fra barn og unge

Barneombudet har over lengre tid hatt fokus på barn og unges rettigheter til deltagelse og innflytelse i lokalmiljøet. Barneombudet har som intensjon å sette fokus på at ungdom er kompetente aktører med samfunnsengasjement og en vilje til å medvirke i beslutningsprosesser. Det er viktig at barn og unge skal ha en reell innflytelse på sin hverdag.

Dialog med barn og unge og deres medvirkning på ulike arenaer

Barneombudets kontor har i 2008 tatt i bruk ulike metoder for å konsultere barn og unge. Vårt ønske har vært at flest mulig barn og unge som er i kontakt med oss, skal delta på sin personlige måte. Disse samtaleformene er blitt brukt i Barneombudets ungdomsråd, i enkelte av Barneombudets ekspertgrupper og blant samiske barn og unge i utarbeidelsen av det samiske samarbeidsprosjektet. Arbeidet videreføres i 2009.

Barneombudet var i 2008 i kontakt med flere kommuner som viste interesse for forsøksprosjekt med stemmerett for 16-åringer. Forslaget har vakt stor interesse fra både media, organisasjoner og fra utlandet. Ombudet utarbeidet informasjon om temaet som kan lastes ned fra våre nettsider. Høsten 2008 gjennomførte Ombudet en uformell spørreundersøkelse for å få en oversikt over hvor mange kommuner som ønsket en slik prøveordning, og hvilke kommuner som debatterer temaet. Barneombudet har våren 2008 holdt innlegg på Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag hvor temaet var medbestemmelse. Barneombudet har også deltatt ved Fylkestinget i Nordland etter invitasjon fra Ungdommens fylkesting i Nordland. Ettersom Barneombudets ungdomsråd (fra 2009: ungdomspanel) har medlemmer utelukkende fra Oslo og Akershus, ønsker Barneombudet å knytte til seg ungdom som høringsorgan med et større geografisk nedslagsfelt. Et samarbeid med Ungdommens fylkesting i Sør-Trøndelag og i Nordland vil fortsatt bli utviklet i 2009.

Barneombudet ga også innspill (muntlig og skriftlig) til Ekspertutvalget nedsatt av BLD for å gjennomgå barn og unges deltakelse i lokalsamfunnet og i fritidsmiljøet. Barneombudets ungdomsråd var representert ved Barnas spørretime i Stortinget 2008.

Barneombudet mottar et stort antall av henvendelser om barns medbestemmelse der hvor foreldre ikke lenger bor sammen. Henvendelsene kommer via brev, telefon og Klar melding. Utfordringene her er mange, men vår klare holdning er at barn skal ha rett til å bli hørt i denne type saker og at deres stemme skal bli vektlagt både i den enkelte familie, men også innenfor domstolene. Barneombudets kontor har i den forbindelse holdt ulike foredrag om dette temaet.

Barneombudet har i 2008 vært opptatt av å fremme talspersonen for barn og unge i kommunene. Ombudets kontor mottar flere henvendelser som tar opp utfordringer omkring utbygging av friarealer som barn benytter til lek og fritidsaktiviteter. Barneombudet har derfor benyttet anledningen til å opprettholde fokuset på talspersonens rolle i kommunen. Plan og bygningsloven ble endret i 2008, og kommunene står nå friere til å organisere høring av barn i plansaker slik de selv ønsker.

5. Bidra til internasjonalt barnerettighetsarbeid

Den norske barneombudsordningen er kjent som verdens første Barneombud. I den forbindelse blir vi ofte sett på som et foregangsland. Mange ønsker å få kunnskap som er relatert til våre erfaringer. I den sammenheng vil Barneombudet forsette å ta i mot besøk fra utenlandske delegasjoner, samt å drive aktivt samarbeid med land som står på trappene til å danne ombudskontor for barn og unge.

Barnombudet har våren 2008 deltatt med ENOC, Europeisk Nettverk for Barneombud, i møter med Europarådet, der Ombudenes samarbeid med Europarådet ble drøftet.

Barneombudets kontor har i år vært med på å utvide det nordiske barneombudsamarbeidet ved utarbeidelsen en felles rapport om samiske barn og unges oppvekstvilkår. Fagpersoner ved kontoret har også utvekslet erfaringer med nordiske kolleger. Slike samarbeidsfora er viktige for å få fram nordiske perspektiver i for eksempel høringsarbeid hos de ulike ombudene,.

Barneombudets kontor har denne våren vært representert ved to ulike MR-dialoger i regi av Utenriksdepartementet. Dette omfatter MR-dialogene med både kinesiske og indonesiske myndigheter.

En rekke frivillige organisasjoner og offentlige etater fra andre land har besøkt Ombudet for å få mer informasjon om barneombudsordningen.

Barneombudet har høsten 2008 deltatt på ENOC møte i Dublin. Temaet for møtet var implementering av Barnekonvensjonen på internasjonalt, europeisk og nasjonalt nivå. Medvirkning for barn og unge var også et sentralt tema. Tilstede var representanter fra til sammen 33 barneombudskontor i Europa.

6. Bedre Barneombudets informasjonsarbeid

Arbeidet med Barneombudets nye nettsider har hatt høy prioritet i løpet av våren 2008. Sidene skal gjøre det lettere for publikum, presse og andre som har interesse for Barneombudets arbeid å finne det de trenger raskt og effektivt. Materialet skal rettes mot både voksne, barn og unge. Videreutviklingen av Klar melding er også viktig i denne sammenheng

Lov av 6. mars 1981 nr 5 om barneombud

med endringer, sist ved lov av 17.07.1998

Paragraf 1 Formål.

Denne lov har til formål å bidra til å fremme barns interesser i samfunnet.

Paragraf 2 Barneombud.

Kongen oppnevner for 4 år om gangen et barneombud.

Paragraf 3 Ombudets oppgaver.

Ombudet har til oppgave å fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår.

Ombudet skal særlig:

- a) av eget tiltak eller som høringsinstans ivareta barns interesser i samband med planlegging og utredning på alle felter,
- b) følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, herunder om norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter,
- c) foreslå tiltak som kan styrke barns rettssikkerhet,
- d) fremme forslag til tiltak som kan løse eller forebygge konflikter mellom barn og samfunn,
- e) følge med i at det gis tilstrekkelig informasjon til det offentlige og private om barns rettigheter, og tiltak de har behov for.

Ombudet kan virke av eget tiltak eller etter henvendelse fra andre. Barneombudet avgjør selv om en henvendelse gir tilstrekkelig grunn til behandling.

Paragraf 4 Adgangen til institusjoner og opplysningsplikt m.v.

Ombudet skal ha fri adgang til alle offentlige og private institusjoner for barn.

Offentlige myndigheter, og offentlige og private institusjoner for barn skal uten hinder av taushetsplikt gi Ombudet de opplysninger som trengs til å utføre Ombudets oppgaver etter denne lov. Opplysninger som trengs for å utføre Ombudets oppgaver etter paragraf 3 annet ledd, bokstav b, kan uten hinder av taushetsplikt, også kreves fra andre. Når det kan kreves opplysninger etter dette ledd, kan også protokoller og andre dokumenter kreves fremlagt.

Reglene i tvistemålslovens paragraf 204 nr. 1 og paragrafene 205-209 får tilsvarende anvendelse for Ombudets rett til å kreve opplysninger. Tvist om anvendelse av disse reglene kan bringes inn for herreds- eller byretten, som avgjør spørsmålet ved kjennelse.

Paragraf 5 Uttalelser fra Ombudet.

Ombudet har rett til å uttale seg om forhold som går inn under Ombudets arbeidsområde etter denne lov og etter Instruks for Barneombudet. Ombudet bestemmer selv hvem uttalelsene skal rettes til.

Paragraf 6 Instruks for Ombudet.

Kongen fastsetter en alminnelig instruks for Ombudets organisasjon og saksbehandling. For øvrig utfører Ombudet sine oppgaver selvstendig og uavhengig.

Paragraf 7 Ikrafttreden m.m.

Denne lov gjelder også for Svalbard.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

INSTRUKS FOR BARNEOMBUDET:

Fastsatt ved Kongelig Resolusjon av 11. september 1981 med endringer, sist ved Kongelig Resolusjon av 17. juli 1998.

Paragraf 1 Oppgaver.

Barneombudet skal i henhold til denne instruks utføre de oppgaver det er pålagt i følge Lov om Barneombud. Ombudet skal i sin virksomhet arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet har ikke myndighet til å avgjøre saker eller omstøtte vedtak i forvaltningen. Med barn menes her personer opp til oppnådd myndighetsalder.

Ombudet bør sørge for å holde offentligheten orientert om sitt arbeid.

Paragraf 2 Hvordan saker blir tatt opp.

Ombudet tar opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra andre.

Enhver kan henvende seg til Ombudet. Muntlige henvendelser skal ombudet sørge for blir satt opp skriftlig.

Den som henvender seg til Ombudet, bør så vidt mulig gjøre rede for de grunner henvendelsen bygger på og legge frem de opplysninger og dokumenter som måtte finnes i saken.

Dersom en henvendelse angår et bestemt barn, og henvendelsen ikke kommer fra barnet selv, skal Ombudet ikke behandle saken uten barnets samtykke. Når barnets alder tilsier det, skal også vergens samtykke innhentes. Dersom almene hensyn tilsier det, kan Ombudet behandle saken, selv om samtykke som nevnt, ikke er innhentet.

Paragraf 3 Avvisning.

Ombudet skal avvise henvendelser som gjelder konkrete enkeltkonflikter mellom et barn og dets foresatte, mellom foresatte innbyrdes om utøvelse av foreldreansvar og lignende saker. Ombudet skal også avvise saker som delvis gjelder slike konflikter, med mindre ombudet etter en konkret vurdering finner at barnets interesser vil bli klart tilsidesatt ved en avvisning.

Ombudet skal opplyse om grunnen til avvisningen og gi generell informasjon om eventuelle eksisterende instanser som har til oppgave å behandle konflikter av denne type.

Ombudets avvisning kan ikke påklages

Paragraf 4 Henvisning.

Henvendelser angående forhold som i det vesentlige angår lovanvendelses- eller saksbehandlingsspørsmål, skal Ombudet henvise til Sivilombudsmannen når denne har kompetanse.

Angår en henvendelse forhold som kan bringes inn for et forvaltningsorgan, skal den som henvender seg til Ombudet, henvises til å ta saken opp med vedkommende organ. Ombudet kan også selv oversende saken dit.

Angår en henvendelse forhold som kan bringes inn for påtalemyndighet eller spesielt tilsynsorgan, kan Ombudet etter nærmere undersøkelse av sakens omstendigheter oversende saken til vedkommende myndighet dersom vilkårene i forvaltningsloven § 13 b nr. 6 er til stede.

Paragraf 5 Henleggelse.

Finner Ombudet at det forhold en henvendelse gjelder, ikke gir grunn til kritikk eller annen oppfølging, kan saken henlegges. Ombudet kan videre henlegge en sak dersom det forhold henvendelsen gjelder, er rettet eller opphørt.

Ombudet kan på ethvert trinn i saksbehandlingen, også ut fra arbeidsmøtesige grunner, henlegge en sak. Ombudet bør imidlertid søke å behandle et representativt utvalg av saker.

Den som har henvendt seg til Ombudet, skal underrettes om henleggelsen og grunnen til den.

Ombudets henleggelse kan ikke påklages.

Paragraf 6 Saksbehandlingsregler.

Forvaltningsloven kap.I-III og Offentlighetsloven gjelder for Ombudets virksomhet.

Ombudet skal før det avgir sin uttalelse påse at saken er så godt opplyst som mulig. Ombudet avgjør hvilke skritt som bør tas til avklaring av saksforholdet.

Også når det ikke følger av andre regler, skal Ombudet bevare taushet om kilden for opplysninger det har benyttet seg av, når kilden uttrykkelig har betinget seg dette eller dersom ombudet finner det rimelig av hensyn til barnet.

Paragraf 7 Ombudets uttalelse i saken.

Ombudet skal ta standpunkt i alle saker som det har tatt opp til behandling og som ikke er blitt henlagt etter instruksens paragraf 5. Som hovedregel skal Ombudets standpunkt formes som en skriftlig uttalelse med begrunnelse.

Ombudet bestemmer selv hvem uttalelsen skal rettes til. Uttalelsen kan også rettes til presse og kringkasting eller andre, i den utstrekning Ombudet finner det hensiktsmessig.

Ombudet skal ikke uttale seg om lovligheten av et forhold når Sivilombudsmannen har avgitt uttalelse eller når forholdet er avgjort av domstolene eller er brakt inn for domstolene til avgjørelse. Ombudet skal heller ikke uttale seg i saker som er under politietterforskning der barn kan ha blitt utsatt for en straffbar handling, såfremt noen er mistenkt eller siktet i saken. Ombudet kan likevel kritisere den faktiske og rettslige tilstand som Sivilombudsmannens uttalelse, politiets etterforskning eller domstolens avgjørelse avdekker.

Paragraf 8 Årlig rapport.

Ombudet skal hvert år innen 1. april avgi en rapport til departementet om sin virksomhet i det foregående kalenderår. Rapporten skal være offentlig tilgjengelig.

Paragraf 9 Personal- og økonomiforvaltning.

Ombudet utnevnes i Statsråd for 4 år av gangen. Ingen kan være Ombud for mer enn åtte år til sammen.

Til disposisjon for sitt arbeid har Ombudet et sekretariat. Sekretariatets medarbeidere ansettes etter regler som gis av departementet.

Ombudet utpeker hvem av de ansatte som skal være fast stedfortreder, og som skal tre inn i ombudets sted ved fravær. Ombudet og dets saksbehandlere bør ha en variert faglig sammen-setning.

Reglement for økonomiforvaltning i departementene og reglement for departementenes organisasjon og saksbehandling skal gjelde så langt de passer.

Paragraf 10 - Barneombudets råd

Opphevet ved Kongelig Resolusjon 17. juli 1998

Paragraf 11 Ikrafttredelse

Denne instruks trer i kraft straks.